

Atelecyclus rotundatus

Cirkelkrabba

Kräftdjur, Marina tiofotade kräftdjur

NE NA LC DD NT VU EN CR RE

Sårbar (VU)
D2

Klass: Malacostraca (storkräfter), **Ordning:** Decapoda (tiofotade kräftdjur), **Familj:** Atelecyclidae, **Släkte:** Atelecyclus, **Art:** Atelecyclus rotundatus - cirkelkrabba (Olivi, 1792) **Synonymer:** Cancer rotundatus Olivi, 1792

Kännetecken

En liten, nästan cirkelrund krabba med tänder längs större delen av ryggsköldens kanter (bara bakersta tredjedelen saknar tänder). Den har ganska korta och breda kloben. Kan möjligen förväxlas med näskrabba Pirimela denticulata, som dock inte har lika cirkelrund ryggsköld och har tänder bara framför mitten längs ryggsköldens kanter. Ovanlig, bara känd från några få lokaler längs västkusten.

Totallängd: max 28–39 mm. Ryggskölden är välvd och tydligt rundad med en granulerad yta, och den är tätt täckt av långa fina hår runt ytterkanten. Ryggskölden är ungefär lika lång som bred. Fronten (framkanten mellan ögonen) har tre tänder, där den mittersta är längre än sidotänderna. Ögat har något större till ungefär samma diameter som skaftet. Ögonhålan är djup, vilket gör att ögat skyddas fullständigt när det fälls ned i den välutvecklade ögonhålan. Ögonhålstagg finns i form av en lång och vass tagg. De övriga kanttaggarna är också vassa och tydliga, totalt 10 på vardera sidan. Den andra och fjärde taggen från ögat räknat är liten och ibland är dessa taggar så små att krabban verkar ha endast åtta taggar. Andra antennens antenspröt är långt och hårigt, dock något kortare än ryggsköldens bredd. Tredje paret käkfötter är breda och fyrkantiga framtill, så att de tillsammans mer eller mindre täcker mundelarna. På detta par är carpus ledad mitt på insidan av merus.

Krossklon och saxklon är endast svagt skilda åt i form. De är kraftiga, och över- och utsidan av propodus (handen) har fem rader av små knölar/vårter. Hanen har även två tydliga taggar på översidans kant av propodus. Första och andra paret gångben efter kloben är hos hanen kortare än kloben. Gångbenen är (bortsett eventuella hår) släta utan taggar, och dactylus (yttersta segmentet) är avsmalnande spetsig, rund i tvärsnitt och längre än propodus (näst yttersta segmentet). Buksidan är slät. Hos honan sitter könsöppningarna vanligen på buksidans segment. Alla bakkroppssegment är hos honan fria och rörliga, medan segment 3–5 är mer eller mindre sammansmälta och orörliga hos hanen.

Färg och mönster. Ryggskölden är ofta brunaktigt röd, ljusare längs kanten samt baktill. Gångbenen är ljusare, kloben likaså men med mörka fingrar på klosaxarna.

Utbredning och status

Cirkelkrabba är i våra vatten en ovanlig krabba som i Sverige bara är känd från Fladen i Kattegatt och från några platser längre norrut längs Västkusten. I övriga Europa är den känd från norska väst- och sydkusten, norra Nordsjön och ner längs Europas atlantkust, inkluderande Brittiska öarna med både Shetland och Färöarna, och den finns vidare ner till Västafrika och Kap Verdeöarna samt in i västra delen av Medelhavet.

I svenska vatten är arten mycket ovanlig i Skagerrak. Ett fåtal äldre fynd har gjorts, bl a från Kosterområdet och Gullmaren. Under de marina inventeringar som utförts vid den svenska västkusten under 2000-talet har endast fyra fynd gjorts, varav ett fynd vid Fladen i Kattegatt och tre i Skagerrak, varav två vid Svaberget utanför Smögen och ett utanför Tanum. I HELCOMS' s rödlista är arten klassad som sårbar (VU).

Ekologi

Cirkelkrabba är en marin art som förekommer på renspolade sand- eller skalgrusbottenar (men även med sedimentinblandning) där arten gräver ner sig. Den ligger nedgrävd i gruset med endast ögon och antenner synliga ovanför bottenytan under dagtid. De långa håren runt kroppen hjälper till att filtrera vattnet så att inte för mycket sand kommer in i gälarna.

Djup (generellt) 10–800 m.

Honor bärande rom under bakkroppen påträffas från februari till september.

Hot

Arten påverkas troligen negativt av det intensiva bottentrålfisket, där den kan ingå i bifångst. Den påverkas troligen även negativt av ökad sedimentation orsakad av eutrofiering och bottentrålning.

Åtgärder

Eftersom arten är så sällsynt finns inga indikationer på minskning, men det är troligt att den är känslig för bottentrålning. I dagsläget är det inte klarlagt hur arten påverkas av trålfiske och miljöförändringar i havet. Bättre underlag för skattning av status, populationsstorlek och tillväxtkapacitet behövs.

Övrigt

Namngivning: *Atelecyclus rotundatus* (Olivi, 1792). Originalbeskrivning: *Cancer rotundatus*. Zoologia Adriatica, ossia catalogo ragionato degli animali del golfo e della lagune di Venezia. Bassano: 1–334 (beskrivning på sidan 47–48, plansch 2 figur2). Synonymer: *Cancer (Hippa) septemdentatus* Montagu, 1813; *Atelecyclus heterodon* Leach, 1815.

Etymologi: rotundatus = cirkelrund: rotundus (lat.) = cirkelformig eller rund; ändelsen -atus (lat.) = befintlig eller så är det. Syftande på ryggsköldens runda ytterkontur.

Litteratur

Berggren, 2011. Vad gömmer sig på Svabergsgrunden - resultat av marinbiologiska undersökningar 2009–2010. Rapport från projekt Hav möter land. Länsstyrelsen rapport 2011:1.

Enckell, P.H. 1998. Kräftdjur. 2:a upplagan. Fältfauna. Graphic publishing. BILD Fig. 2878.

Hansson, H. G. 2011. Marina sydiskandinaviska "vertebrater". Webb-upplaga.

http://loven.gu.se/digitalAssets/1480/1480031_hansson-2011.pdf

Hayward, P. J. & Ryland, J. S. 1995. Handbook of the Marine Fauna of North-West Europe. Oxford University Press. BILD Fig. 8.61.

nIngle, R. W. 1983. Shallow-water crabs. Synopsis of the British Fauna 25. BILD fig. 12.

Karlsson, A., Berggren, M., Lundin, K. & Sundin, R. 2014. Svenska artprojektets marina inventering – slutrapport. ArtDatabanken rapporterar 16. Art databanken, SLU. Uppsala.

HELCOM Redlist *Atelecyclus rotundatus*.pdf. Marine species identification portal. <http://species-identification.org>.

World register of marine species. 2015. www.marinespecies.org.

Författare

Matz Berggren 2017 (kännetecken, ekologi, utbredning, bearbetad av Ragnar Hall, ArtDatabanken). Kennet Lundin 2004. Reviderad Kennet Lundin 2015 (naturvårdsinformation).